

AMAKUSA MIJUKĖ ILGAI GYVENO UŽSIDARIUSI TARP KETURIŲ sienų, griežtai laikydamosi apribojimų, privalomų gedulo metu. Po to, kai Kacuro kūnas buvo nuvalytas šventuoju audiniu, sugeriančiu visus nešvarumus, pati ėmėsi apsivalymo apeigų, kaip ir dera žmonai, susitepusiai vyro mirtimi.

Kadangi jaunai našlei nedera pasinerti į tą pačią upę, kurioje nuskendo Kacuras, šintoistų šventikas, sučiaupęs lūpas, tik apšlakstė ją pušies šakele, nulaužta nuo apatinių šakų, nusvirusių į Kusagavos vandenį. Paskui patikino ją, kad dabar galinti grįžti į gyvenimą ir dėkoti dievams, be abejonės, įkvėpsiantiems jai drąsos ir jėgų.

Mijukė puikiai suprato, ką turi omeny šventikas, guosdamas ją: jis tikėjosi, kad, nepaisydama skurdo, po Kacuro mirties dar labiau prislėgusio namus, jaunoji moteris, kaip ir dera, išreikš dėkingumą *kami**, įteikdama jam apčiuopiamą auką.

Tačiau Mijukė, nors ir dėkinga dievams, padėjusiems apsivalyti, negalėjo jiems dovanoti, kad leido Kusagavos upei, tokiai pat dievybei kaip ir jie, pagrobtį jos vyrą.

* Šintoistų religijos dievybės. *Kami* – tai gamtos gaivalai (kalnai, medžiai, vėjas, jūra ir t. t.), taip pat mirusiųjų dvasios. (*Čia ir toliau aut. past.*)

Tad ji apsiribojo kuklia auka – baltaisiais ridikais, ryšeliu česnako galvučių ir keliais lipniais ryžių pyragėliais. Sumaniai suvyniota į maršką, juo labiau kad keli ridikai pasitaikė labai dideli, auka atrodė nepalyginamai dosnesnė. Apsigavęs šventikas išėjo patenkintas.

Tuomet Mijukė prisiversdama ėmėsi valyti ir tvarkyti namus. Ji nebuvo pratusi prie tvarkos. Veikiau buvo iš tų nevaleikų, kurios tyčia viską išmėto. Šiaip ar taip, juodu su Kacuru ne kažin ką ir turėjo. Ieškodami daiktų, paliktų ten, kur jiems nedera mėtytis, akimirką jiedu tardavosi esą labai turtingi: „Ar tas dubenėlis ryžiams naujas? – klausdavo Kacuras. – Neseniai jį pirikai?“ Slėpdama šypsena, Mijukė delnu prisidengdavo burną: „Jis jau seniai stovi čia ant lentynėlės, šeštas nuo krašto, tavo motinos, ar nepameni?“ Paprasčiausiai vartydamasi ant demblio nuvertė jį (ir pamiršo padėti į vietą), paskui keldamasi nuspyrė į saulėtą kampą, jis sutvisko, atrodė kitoks, ir todėl Kacuras iškart jo neatpažino.

Mijukės nuomone, visi pasiturintys žmonės gyvena amžinoje sumaištyje, sekdami gamtos pavyzdžiu: juk visas jos grožis – tai gaivalai. Tiesiog širdis alpsta bežiūrint į Kusagavos upę po stiprios liūties, kai nuo krantų iš visų versmių ir upeliūkščių pliaupia srautai rudo dumbli-no vandens, kuriame sūkuriuoja medžių žievės atplaišos, samanos, paprastųjų rėžiukų žiedai, tumulai pajuodusios pūvančios žolės; tuomet Kusagava neberibuliuoja svaidydama atšvaitus, jos paviršiuje sūkuriuoja putos nelyginant verpetuojančiame Vidinės jūros Naruto sąsiauryje. Turčiams, mąsto Mijukė, ko gero, taip pat lyg iš gausybės rago verpetais pilasi draugų (o jų, be abejo, taip pat gausu) dovanos, kaip ir begalė visų tų blizgučių, kurių jie perka be skaičiaus iš gatvės prekeivių nė nesusimąstydami, ar

kada nors jų prireiks. Jie vis labiau pasigenda vietos visokiems niekniekiams pasidėti, virtuvės rykams susikrauti, drabužiams sukabinti, kremams ir tepalams surikiuoti, suslėpti visiems tiems turtams, kurių Mijukė kartais nesugeba nė įvardyti.

Tai begalinės lenktynės, įnirtingos žmonių ir daiktų varžytuvės. Prabangos viršūnė tikriausiai pasiekiamą tada, kai nuo begalės niekniekių namas sprogsta lyg prinokęs vaisius. Mijukė niekada nebuvo regėjusi tokio vaizdo, bet Kacuras sakėsi matęs, kai keliavęs į Hejaną*, kaip pavargėliai rausiasi didingų rūmų griuvėsiuose, – jam atrodę, kad rūmų sienas tarytum būtų išvartęs viduje įsisiautėjęs viesulas.

Kacuro pastatytame name – vienas kambarys plūkta asla, kitas medinėmis grindimis, o po šiaudiniu stogu – palėpė, į kurią lipama kopėtelėmis, jokios erdvės, nes reikėjo pasirinkti: arba rėsti sienas, arba žvejoti, – išskyrus žūklės reikmenis, beveik nieko daugiau ir neturėjo. Jie praversdavo buityje: padžiauti priešais langus, tinklai atstodavo užuolaidas, sumesti į krūvą – guolį, mediniai plūdurai vakare buvo pasidedami vietoj priegalvių, o Kacuro įrankius tvenkiniams valyti Mijukė naudodavo gamindama valgi.

Vienintelis žvejo ir jo žmonos pasididžiavimas buvo puodynė druskai laikyti. Tiesą pasakius, tai buvo tik Tangų dinastijos kinų keramikos padirbinys, glazūruotas degto molio indas, pusėtinai išpieštas bijūnais ir lotosais, bet Mijukė sakė jį turint antgamtinių galių: buvo paveldėjusi jį iš motinos, o ši – iš senelės, tvirtinusios, kad jis nuo

* Hejanas (Heian-kyō) – dabartinis Kiotas. Oficiali Japonijos sostinė daugiau nei tūkstantį metų (794–1868 m.).

amžių priklausęs jų giminei. Taigi puodynė, be menkiausio įbrėžimo atkeliavusi per kelias giminės kartas, atrodė tikras stebuklas.

Namui sutvarkyti šiaip jau užtektų vos kelių valandų, bet, bevalydamą jį iš pagrindų, Mijukė sugaišo ištisas dvi dienas. Ir tik dėl šeimos verslo: gražių žuvų, daugiausia karpių, žvejybos ir auginimo. Išbridęs iš upės, Kacuras paprastai nesivargindavo nusivilkti drabužių, aptekusių gličiu dumbliu, kuriuo aptaškėdavo sienas beskubėdamas kuo greičiau ištraukti karpius, spurdančius pintinėse varžose, kad nesusigadintų žvynų ir nenutrūktų ūsai (taip prarasdami vertę, imperatoriaus dvaro tiekėjų akimis žiūrint), suleisti į žuvidę, tam tyčia iškastą priešais namą – nedidelį tvenkinį, gana seklių, sklidiną vandens, į kurį, vyrui išėjus žūklėn, Mijukė priberdavo vabzdžių lervų, dumblių ir vandeninių augalų sėklų.

Paskui Kacuras pritūpęs kelias dienas pagret stebėdavo savo belaisvių elgesį, ypač sekdamas tuos, kurie iš karto atrodydavo verti imperijos sostinės tvenkinių, bandydamas įžiūrėti ženklus, bylojančius, kad jie ne tik gražiausi, bet ir stipriausi – ištersią ilgą kelionę į sostinę.

Kacuras buvo ne iš plepiųjų. O kai prašnekdamas, kalbėdamas veikiau užuominomis nei teiginiais, taip teikdamas pašnekovams malonumą spėti numanomą užmegztos minties pabaigą.

Vyro mirties dieną, kai jis įleido žuvidėn dar penkis ar šešis sužvejotus karpius, Mijukė, drauge su juo tupėdama prie tvenkinio, lyg užhipnotizuota stebėjo, kaip žuvys išsigandusios suka ratus tarytum savo kalėjimo ribas apžiūrintys kaliniai.

Mijukė galėjo įvertinti kai kurių karpių grožį ar bent jų gebėjimą ilgai ir greitai plaukioti, bet nė iš tolo nenumanė, kuo remdamasis Kacuras apskaičiuoja jų išvermę. Todėl, nenorėdama mulkinti kaimiečių nei juo labiau pati apsigauti, ji atsistojo, nusibraukė nuo drabužių dulkes ir nususukusi nuėjo į savo trobą, galinę pietiniame kaimelio pakraštyje, atpažįstamą iš kiaukutų ant šiaudinio stogo, perlamutrine puse atgręžtų į dangų, kad saulės spinduliai atsispindėję baidytų kamparmedžiuose lizdus susikrovusias varnas.

Kaimiečiai lengvai atsiduso sužinoję, kad Mijukė vis dėlto prisivertė išgrandyti grindis ir nugremžti dumblu apskretusias sienas.

Jie būgštavo, kad moteris nesumeistrautų turniketo, prie pagalio pririšusi virvagalį, ir nepasismaugtų trokšdama prisidėti prie Kacuro *yomi kuni**. Ne, ji nebuvo per jauna mirti – sulaukusi dvidešimt septynerių, ji pasiekė vidutinę valstietės gyvenimo ribą ir galėjo džiaugtis jai atsekėta būtimi, – bet ji žinojo kai kurias Kacuro paslaptis ir nuo šiol tik ji viena galėjo palaikyti privilegijuotą kaimo ryšį su imperatoriaus dvaru Hejano mieste: tiekti ypatingus karpius – gyvą šventyklų tvenkinių pagražą mainais į išskirtinę malonę tų Šimae vadinama kreivų šleivų lūšnelių krūva gyventojams beveik visiškai nemokėti mokesčių ir į menkas dovanėles, kurias per Kacurą visada atsiųsdavo Nagusa Vatanabė**, Sodų ir tvenkinių tarnybos vadovas.

Taigi Nagusa ką tik buvo atsiuntęs tris pareigūnus užsakyti naujų karpių vietoj tų, kurie neištvėrė žiemos.

* Pagal šintoistų mitologiją, mirties pasaulis.

** Japonijoje tradiciškai pavardė pateikiama prieš vardą.

Vieną rytą, kelioms dienoms praslinkus po Kacuro mirties, Sodų ir tvenkinių tarnybos pasiuntiniai išnėrė iš tiršto rūko, kuris, naktį stipriai palijus, tvyrojo pamiškėje nelyginant užuolaida.

Anksčiau kelis kartus jie atkeliavo pėsčiomis, ir tai brangiai kainavo Šimae kaimo žmonėms, nes, kelionės išvarginti, karpių pirkėjai įstrigo dviem savaitėms, gyveno kaimiečių sąskaita, o jiems atgaunant jėgas jų apetitas ir sake gedinamas troškulys tolydžio didėjo. Tačiau šįkart jie atjojo raiti, lydimi žygūno, nešino šilkinė imperatoriaus vėliava, ir vilkėjo ne duksliais ir patogiais *kariginu**, o karių apranga, geležinėmis plokštelėmis saugančia liemenį ir nugarą ir čerškiančia kaip senas įskilęs varpas. Pasirodžius nelaukiantiems svečiams, išsigandusios bėgint išsilakstė kelios moterys, susirinkusios į klojimą pinti iškultų ryžių šiaudų.

Nacumė, kaimo galva, išėjo pasitikti trijų raitelių ir pagarbiai pasveikinti, kaip ir dera sveikinti imperatoriaus valdžios atstovus, tačiau, sunerdamas rankas ir žemai lenkdamasis, kiek leido sustingęs sprandas, pagalvojo, kaip imperatorius, garsėjantis kaip rafinuočiausias to meto valdovas, gali pakęsti, kad žmonės, įgalioti visose provincijose skelbti jo valią, taip šturpiai atrodytų: vangiai linguodami juodai lakuotuose mediniuose balnuose, kinkuodami galvomis su šalmais ir prisietais lankstiniais antkakliais, pažaliavusiais, per girias jojant samanomis aplipusiais šarvais, pasiuntiniai nejučia priminė didžiulius vėdarėlius glitaus ir koktaus mišinio prikimštais pilvais. Tačiau, galimas daiktas, Jo didenybė niekada nebuvo jų matęs: koks nors menkas žemiausio luomo penktos

* *Kariginu* – medžioklei skirtas aukštuomenės drabužis.

kategorijos pareigūno parankinis užrašė jų vardus (ir niekas niekada nesužinos, kodėl parankinis pasirinko šiuos vardus, o ne kitus), perdavė juos žemiausio rango ketvirtos kategorijos viršininkui, kuris patvirtinęs juos pateikė ketvirtos kategorijos žemesnio rango auditoriui, o šis palengva pakėlė juos iki hierarchijos viršūnės, iš kur jie taip pat palengva nusileido, kol pakliuvo į rankas Nagusai Vatanabei, patvirtinusiai juos nervingu teptuko brūkštelėjimu, – ir apie tai, kaip ir apie visus kitus įdomius įvykius šešiasdešimt aštuoniose provincijose, imperatorius nieko nežinojo.

Imperatoriaus pasiuntiniai labai suurzo sužinoję apie Kacuro mirtį. Urzgė gomuriniaus balsais išsiviepę, taip drebėdami iš apmaudo, kad čerškėjo jų šarvų plokštelės. Nacumė juos nuramino tik pristatęs Mijukę. Jie nužvelgė ją tylomis, vartydami juodas akis po medinėmis netikrus dantis šiepiančio demono kaukėmis, dengiančiomis apatinę veido dalį. Tuo tarpu jaunoji moteris puolusi ant kelių nusilenkė taip žemai, kad kakta palietė žemę, ir kaimo galva patikino pasiuntinius: žvejo našlė taip pat uoliai tarnausianti, kaip anksčiau tarnavęs Kacuras. Paskui, stengdamasis jiems įtikti, Nacumė pavaišino juos grikių makaronais, jūrų dumbliais ir žuvimi su sakės antpilu marinuotomis daržovėmis, paskui palydėjo iki krioklio, o iš ten jie patraukė Hejano link. Paskui jis grįžo pasitarti su Mijuke:

– Tavo vyrą mes radome negyvą, bet, laimė, žuvis, kurias jis spėjo sužvejoti, gyvos, – ir maloningai pažvelgė į akis Mijukei, lyg žydinti žuvų sveikata būtų buvęs jos nuopelnas. – Pasiuntiniai man prisipažino esą labai patenkinti karpiais.

– Pasiuntiniai, tie riebus svirpliai? Valdininkai, ir tiek, taip menkai vertinami imperatoriaus dvare, kad juos siunčia į atkampiausią provinciją, nors būtų užtekę paprasčiausio laiško.

Ar tai reiškė, kad ji būtų sugebėjusi perskaityti laišką? Žinoma, ji gyrėsi. Tačiau Nacumė nemokėjo skaityti ir praleido jos žodžius negirdomis, bijodamas nuklysti į lankas ir prisidaryti gėdos.

Akimirką jis tylėjo, galbūt bandė apmąstyti visa tai, ką išgirdo iš Mijukės, žiūrėdamas į žuvidėje vangiai plaukiojančius karpnius.

– Siųsti tris raitelius kainuoja nepalyginamai brangiau nei paprastą žygūną, – pagaliau pareiškė jis. – Tai, man rodo, ženklas, kad Sodų ir tvenkinių tarnyba teikia itin didelę reikšmę šitam užsakymui ir deramam jo vykdymui. Tu eisi į Hejaną ilgai nelaukdama.

– Gerai, – netikėtai nuolankiai sutiko ji. – Gerai, rytoj, jeigu nori.

Jis suniurzgė patenkintas. Jam neatėjo į galvą mintis, kad po Kacuro mirties Mijukė gali tapti abejinga daugeliui dalykų, pavyzdžiui, kelionei į Hejaną. Jis net nesuvokė, kaip ją sugrauzė sielvartas, kad dabar ji – kaip tuščia išnara, pilka kaip pelenai.

Į tą moterį, našlę, kaip nuo šiol reikėjo ją vadinti, Nacumė, tiesą pasakius, niekada nė nesiteikė pažvelgti. Ji buvo per liesa, kad tiktų į meilužes, kokios jam patiko: per kelias gedulo dienas įdubo skruostai, ir šiaip jau liekna figūra priminė sudžiūvusią piktžolę. O gal verta priimti ją į savo namus ir atiduoti sūnui, nerandančiam žmonos pagal savo skonį ir ypač vertinančiam liūdnas moteris – pasak jo, nors ašaros sūrios, diduma susigraudinusių moterų gardžiai kvėpia be galo saldžiais vaisiais. O jeigu Harai (jo

sūnui) nepatiktų karpių žvejo našlė, Nacumė pabandytų ją nupenėti savo malonumui: tai būtų veikiau pramoga nei darbas, juo labiau kad Mijukės žavesys – *būsimas* žavesys, mintyse pasitaisė jis, prisiminęs, kad iš pradžių tektų ją riebiau pamaitinti, – dvigubai padidėjo pasireiškus tokiam gražiam instinktyviam paklusnumui.

– Kaip tu manai, kiek žuvų pajėgtum nunešti į imperatoriaus dvarą? Mažų mažiausiai dvidešimt, ar ne?

– Karpiai nelabai reiklūs, – atsakė Mijukė, – bet jiems reikia daug vandens. Skiaurėse, kuriose Kacuras nešdavo karpius, tilpdavo nedaug, tad kuo mažiau jų bus, tuo geriau jie išsilaikys.

Ji nedrįso priminti, kad jos pečiai, kuriuos slėgs bambukiniai naščiai, ne tokie stiprūs kaip vyro: būtų įmanoma sumažinti tik vandens kiekį skiaurėje, jeigu nešulys svertų daugiau, negu ji tikėtųsi panešti.

– Dvidešimt žuvų, – pakartojo Nacumė, – kaimas turi siųsti ne mažiau kaip dvidešimt.

Jeigu Kacuras nebūtų buvęs tikras, kad toje vietoje neįmanoma pagauti ypatingų karpių, niekada nebūtų taip toli leidęsis upe pasroviui. Tačiau puikių žuvų knibždėjo toje Kusagavos dalyje, prie Šuzendžio slenksčių, kur lengviausia jas gaudyti – už krioklio ypač sustiprėjus srovei, jos stabteli išplaukusios beveik į patį vandens paviršių. Tokiam įgudusiam žvejui kaip Kacuras reikėjo tik panerti rankas į vandenį, išskėsti pirštus ir laukti, kol karpis baksnelės snukučiu į delną. Jam užteko tik sugniaužti pirštus, suspausti jį per žiaunas, kad žuvis, pajutusi žmogaus ranką, iš pradžių sustingtų iš siaubo, paskui atlėgtų. Pelekai dar virpa, bet raumenys atsipalaiduoja, žuvis ūmai suglemba, nustoja priešintis glamonėjančiai rankai. Tuomet